

NATUURHISTORISCH MAANDBLAD

NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP IN LIMBURG

JAARGANG 104, 2015

COLUMN

M. Lejeune: Mopperdemopper	II afl. 1
A. Lenders: Dood doet beven	II afl. 2
A. Lenders: Toekomstvisie of hersenspinsels	II afl. 3
A. Lenders: Achterwerk	II afl. 4
A. Lenders: Oase	II afl. 5
M. Lejeune: Heimwee, een oerinstinct zo oud als de slak	II afl. 6
A. Lenders: Benidorm bastards	II afl. 7
A. Lenders: De dood kent geen lieve kinderen	II afl. 8
A. Lenders: Geslachtsproblemen	II afl. 9
A. Lenders: De duivel en de maagd	II afl. 10
A. Lenders: Hekwerk	II afl. 11

NATUUR EN LANDSCHAP

S. Bus, G. van Dijk, F. Smolders & N. Straathof: De Kathager Beemden geohydrologisch onder de loep	30
C. van Noordwijk, M. Weijters, N. Smits & R. Bobbink: Herstel van flora en fauna van hellingschraallanden op voormalige landbouwgronden. Resultaten van 5 jaar onderzoek	137
M. Nijssen & T. van Noordwijk: Herstel van de rijke fauna van Limburgse kalkgraslanden	220
R. Vanherck & Th. Ory: Een verjongingskuur voor de Waalse Sint-Pietersberg	226
J. Dewyspelaere & R. Palmans: Altenbroek: een natuurreservaat in de dalen van Noor en Voer	231
J. den Ouden, P. Hommel, K. Eichhorn & F. van Westreenen: Ongelijkvormig hooghout: een alternatief voor het traditionele middenbosbeheer in de Zuid-Limburgse hellingbossen	236
K. Vandekerckhove, L. De Keersmaeker, R. Brys, H. Jacquemyn & L. Crèvevoeur: Beheer in de Voerense hellingbossen	248
H. de Mars, B. van Delft, E. Weeda & J. Schaminée: Nitraatbelasting van de Zuid-Limburgse hellingmoerassen	261
M. Nijssen, M. Scherpenisse, P. Verbeek, B. Possen, E. van Rijsselt & H. de Mars: Mergelgroeves: ontstaan, ontwikkeling en beheer van on-Nederlandse natuur	274
B. van Tooren, O. Op den Kamp, A. Ovaa, M. Lejeune & I. Schimmel: Kansen en bedreigingen voor de natuur in het Limburgse heuvellandschap	282

FLORA EN VEGETATIE

M. Lejeune & W. Verbeke: Van 'Brachypodiumhelling' naar soortenrijk kalkgrasland	1
H. Jacquemyn & R. Brys: Achteruitgang van de Grote keverorchis in de Voerstreek (Belgische Limburg). De invloed van verdroging en verzuring	73
J. Claessens, J. Kleynen & B. Gravendeel: Bijzondere bestuivers bij orchideeën. Deel 4: De Honingbij, een ongewone bestuiver van de Groene nachtorchis	86
M. de Redelijkheid: Herstel van de waardevolle muurvegetaties langs de Geul in Valkenburg. Opedane ervaringen tijdens en na de restauratie van de kademuren	97
H. Jacquemyn & R. Brys: Kalkrijke kamgrasweiden (Galio-Trifolietum) in de Voerstreek (Belgisch Limburg). Status, bedreigingen en beheer	163
M. Weijters, N. Smits & R. Bobbink: Herstel van de heischrale vegetatie van de Zuid-Limburgse hellingen	214
E. Weeda, H. de Mars & J. Schaminée: Toekomst voor natte beemden in het heuvelland	268

ONGEWERVELDEN

A. Lenders: De Medicinale bloedzuiger terug in Nationaal Park De Meinweg. Is deze beschermde soort nog steeds bedreigd? 61

WEEKDIEREN

G. Majoor, A. de Groot, J. Lever & B. Lever: Slakken op en bij de stadsmuren in Maastricht 145

INSECTEN EN ANDERE GELEEDPOTIGEN

H. van Buggenum, L. Wortel & G. Verschoor: De sprinkhanen en krekels van de Brunssummerheide 21

P. Vossen: Oranje espenspanner na 35 jaar weer waargenomen in Nederland 52

P. Vossen & M. de Mooij: Nachtvlinders op licht op de Sint-Pietersberg in 2013 en 2014 68

J. Claessens, J. Kleynen & B. Gravendeel: Bijzondere bestuivers bij orchideeën. Deel 4: De Honingbij, een ongewone bestuiver van de Groene nachtorchis 86

A. Lenders: De Grote spinnende watertor na 37 jaar weer aangetroffen in Nationaal Park De Meinweg 89

R. Geraeds: Bijzondere eiafzetplekken van de Gouden sprinkhaan 91

A. Williams: De libellen van het Reigersbroek en het Schrevenhofsbroekje. Het effect van natuurontwikkeling op de libellenfauna 103

E. Colijn, A. Teunissen, C. Vendrig & J. Noordijk: De Vermiljoenkever in Limburg: biologie, bescherming en beheer. 110

R. Geraeds: Waarnemingen van twee zeldzame saproxylicke keversoorten in Limburg 126

P. Vossen: Vaal kokerbeertje en Gepluimde snuituil nieuw voor de Limburgse fauna 171

M. Wallis de Vries & M. Prick: Effecten van omvorming van hellingbossen naar ongelijkvormig hooghout op de vlinderfauna 243

A. Thomaes & L. Crèvevoeur: Lessen uit onderzoek naar dood-houtkevers in de holle bomen van de Voerstreek. 255

VISSEN

B. Pollux, M. Dorenbosch, A. Korosi & P. Pollux: De visfauna van uiterwaarden langs de Zandmaas in Noord-Limburg. Profiteren vissen van het project Maascorridor? 9

REPTIELEN EN AMFIBIEËN

R. Geraeds: Het gebruik van rasterpalen door de Levendbarende hagedis 41

H. van Buggenum, B. Ballengée, M. Kik & A. Spitzens-van der Sluijs: Een voor amfibieën dodelijk ranavirus ook in Limburg 54

H. van Buggenum & W. Vergoossen: De Boomkikker in de Doort en omgeving. Deel 1. Ontwikkeling van de kooromvang in de periode 1978-2014 185

H. van Buggenum & W. Vergoossen: De Boomkikker in de Doort en omgeving. Deel 2. Onderzoek in het zomerleefgebied in de periode 1983-2014 199

VOGELS

E. Wenting & B. Beekers: Mogelijke bijdrage van kadavers aan het broedsucces van Raven in Nationaal Park De Maasduinen 81

E. van Asseldonk & P. Heuts: De Blauwe kiekendief als overwinteraar op de Meinweg 193

ZOOGDIEREN

G. Verschoor, G. Kurstjens & W. de Koning: Bevers koloniseren de Geul in vijf jaar 117

J. Dekker, R. Janssen, L. Linnartz, A. Brouns & J. Mulder: Activiteiten van een Wilde kat in Zuid-Limburg. 157

M. La Haye, D. Bekker, W. Overman, S. Westra, G. Muskens, R. Geraeds & P. Kloet: De Eikelmuis in Zuid-Limburg. Komen de beschermingsmaatregelen nog op tijd 177

GEOLOGIE, MINERALOGIE EN PALEONTOLOGIE

J. Jagt, H. van Mulken & P. Kisters: Een apart gevormde zandsteen uit het grind van Meers-Elsloo	36
J. Jagt & J. Severijns: Opmerkelijke Luiks-Limburgse Krijtfossielen. Deel 23. Langlevende octokoralen	151
J. Jagt & E. Nieuwenhuis: Opmerkelijke Luiks-Limburgse Krijtfossielen. Deel 24. Leunen op je buurman	169
J. Jagt: Opmerkelijke Luiks-Limburgse Krijtfossielen. Deel 25. Geroofd en verstoofd – maar teruggevonden!	206

CULTUUR EN NATUURHISTORIE

T. Lenders: In Memoriam Tof Thissen (1923-2015)	38
H. Tolkamp: Rector Cremerspenning voor Ton Lenders	III afl. 4
M. Prick: In Memoriam Guido Smeets (1953-2015)	154
L. Verheggen: In Memoriam Jo van der Coelen (1964-2015)	174
J. Schaminée: In Memoriam Henk Hillegers (1940-2015)	209

BOEKBESPREKINGEN

J. Nillesen, 2014. Kalkbranderijen in Zuid-Limburg. Studie naar de vele facetten van een vergeten industrie (<i>J. Jagt</i>)	18
A. Neve & R. van der Ham, 2014. Bijenplanten: nectar en stuifmeel voor honingbijen (<i>G. Majoor</i>)	18
E. Christis & J. van der Straaten, 2014. Het Kempen–Broek. Op de grens van mens, natuur en landschap (<i>O. Op den Kamp</i>)	58
P. van Breugel, 2014. Gasten van bijenhotels (<i>A. Ovaal</i>)	94
B. Aukema, F. Chérot, G. Viskens & J. Breurs, 2014. Verspreidingsatlas van de Belgische Miridae (Insecta: Heteroptera) (<i>G. Majoor</i>)	129
A. van den Bremer, 2015. Basisgids grassen (<i>O. Op den Kamp</i>)	173
B. Rowson, J. Turner, R. Anderson & B. Symondson, 2014. Slugs of Britain and Ireland. Identification, understanding and control (<i>G. Majoor</i>)	210
H. Hoogenboom, 2014. Aquatische ecologie. Functioneren en beheren van zoete en brakke aquatische ecosystemen (<i>T. Lenders</i>)	210
E. Arnolds, R. Chrispijn & R. Enzlin, 2015. Ecologische atlas van Paddenstoelen in Drenthe (<i>P.-J. Keizer</i>)	291

ARTIKELN IN ALFABETISCH VOLGORDE

E. van Asseldonk & P. Heuts: De Blauwe kiekendief als overwinteraar op de Meinweg	193
H. van Buggenum, B. Ballengée, M. Kik & A. Spitzen-van der Sluijs: Een voor amfibieën dodelijk ranavirus ook in Limburg	54
H. van Buggenum & W. Vergoossen: De Boomkikker in de Doort en omgeving. Deel 1. Ontwikkeling van de kooromvang in de periode 1978-2014	185
H. van Buggenum & W. Vergoossen: De Boomkikker in de Doort en omgeving. Deel 2. Onderzoek in het zomerleefgebied in de periode 1983-2014	199
H. van Buggenum, L. Wortel & G. Verschoor: De sprinkhanen en krekels van de Brunsummerheide	21
S. Bus, G. van Dijk, F. Smolders & N. Straathof: De Kathager Beemden geohydrologisch onder de loep	30
J. Claessens, J. Kleynen & B. Gravendeel: Bijzondere bestuivers bij orchideeën. Deel 4: De Honingbij, een ongewone bestuiver van de Groene nachtorchis	86
E. Colijn, A. Teunissen, C. Vendrig & J. Noordijk: De Vermiljoenkever in Limburg: biologie, bescherming en beheer	110
J. Dekker, R. Janssen, L. Linnartz, A. Brouns & J. Mulder: Activiteiten van een Wilde kat in Zuid-Limburg	157
J. Dewyspelaere & R. Palmans: Altenbroek: een natuurreservaat in de dalen van Noor en Voer	231
R. Geraeds: Het gebruik van rasterpalen door de Levendbarende hagedis	41
R. Geraeds: Bijzondere eiafzetplekken van de Gouden sprinkhaan	91
R. Geraeds: Waarnemingen van twee zeldzame saproxyliche keversoorten in Limburg	126
H. Jacquemyn & R. Brys: Achteruitgang van de Grote keverorchis in de Voerstreek (Belgisch Limburg). De invloed van verdroging en verzuring	73
H. Jacquemyn & R. Brys: Kalkrijke kamgrasweiden (Galio-Trifolietum) in de Voerstreek (Belgisch Limburg). Status, bedreigingen en beheer	163
J. Jagt: Opmerkelijke Luiks-Limburgse Krijtfossielen. Deel 25. Geroofd en verstoofd – maar teruggevonden!	206

J. Jagt, H. van Mulken & P. Kisters: Een apart gevormde zandsteen uit het grind van Meers-Elsloo	36
J. Jagt & E. Nieuwenhuis: Opmerkelijke Luiks-Limburgse Krijtfossielen. Deel 24. Leunen op je buurman	169
J. Jagt & J. Severijns: Opmerkelijke Luiks-Limburgse Krijtfossielen. Deel 23. Langlevende octokoralen	151
M. La Haye, D. Bekker, W. Overman, S. Westra, G. Muskens, R. Geraeds & P. Kloet: De Eikelmuis in Zuid-Limburg. Komen de beschermingsmaatregelen nog op tijd	177
M. Lejeune & W. Verbeke: Van 'Brachypodiumhelling' naar soortenrijk kalkgrasland.	1
A. Lenders: De Grote spinnende watertor na 37 jaar weer aangetroffen in Nationaal Park De Meinweg	89
A. Lenders: De Medicinale bloedzuiger terug in Nationaal Park De Meinweg. Is deze beschermde soort nog steeds bedreigd?	61
G. Majoor, A. de Groot, J. Lever & B. Lever: Slakken op en bij de stadsmuren in Maastricht	145
H. de Mars, B. van Delft, E. Weeda & J. Schaminée: Nitraatbelasting van de Zuid-Limburgse hellingmoerassen	261
M. Nijssen & T. van Noordwijk: Herstel van de rijke fauna van Limburgse kalkgraslanden	220
M. Nijssen, M. Scherpenisse, P. Verbeek, B. Possen, E. van Rijsselt & H. de Mars: Mergelgroeves: ontstaan, ontwikkeling en beheer van on-Nederlandse natuur	274
C. van Noordwijk, M. Weijters, N. Smits & R. Bobbink: Herstel van flora en fauna van hellingschraallanden op voormalige landbouwgronden. Resultaten van 5 jaar onderzoek	137
J. den Ouden, P. Hommel, K. Eichhorn & F. van Westreenen: Ongelijkvormig hooghout: een alternatief voor het traditionele middenbosbeheer in de Zuid-Limburgse hellingbossen.	236
B. Pollux, M. Dorenbosch, A. Korosi & P. Pollux: De visfauna van uiterwaarden langs de Zandmaas in Noord-Limburg. Profiteren vissen van het project Maascorridor?	9
M. de Redelijkheid: Herstel van de waardevolle muurvegetaties langs de Geul in Valkenburg. Opedane ervaringen tijdens en na de restauratie van de kademuren	97
A. Thomaes & L. Crèvevoeur: Lessen uit onderzoek naar dood-houtkevers in de holle bomen van de Voerstreek.	255
B. van Tooren, O. Op den Kamp, A. Ovaa, M. Lejeune & I. Schimmel: Kansen en bedreigingen voor de natuur in het Limburgse heuvellandschap	282
K. Vandekerkhove, L. De Keersmaeker, R. Brys, H. Jacquemyn & L. Crèvevoeur: Beheer in de Voerense hellingbossen	248
R. Vanherck & Th. Ory: Een verjongingskuur voor de Waalse Sint-Pietersberg	226
G. Verschoor, G. Kurstjens & W. de Koning: Bevers koloniseren de Geul in vijf jaar.	117
P. Vossen: Oranje espenspanner na 35 jaar weer waargenomen in Nederland	52
P. Vossen: Vaal kokerbeertje en Gepluimde snuituil nieuw voor de Limburgse fauna	171
P. Vossen & M. de Mooij: Nachtvinders op licht op de Sint-Pietersberg in 2013 en 2014	68
M. Wallis de Vries & M. Prick: Effecten van omvorming van hellingbossen naar ongelijkvormig hooghout op de vlinderfauna	243
E. Weeda, H. de Mars & J. Schaminée: Toekomst voor natte beemden in het heuvelland	268
E. Wenting & B. Beekers: Mogelijke bijdrage van kadavers aan het broedsucces van Raven in Nationaal Park De Maasduinen.	81
M. Weijters, N. Smits & R. Bobbink: Herstel van de heischrale vegetatie van de Zuid-Limburgse hellingen	214
A. Williams: De libellen van het Reigersbroek en het Schrevenhofsbroekje. Het effect van natuurontwikkeling op de libellenfauna	103